

A young woman with dark skin and curly hair, wearing a blue polo shirt and black shorts, stands on a sandy field. She has her arms crossed and is smiling. A soccer ball is at her feet. In the background, there is a palm tree and a goalpost.

TYTTÖJEN OIKEUKSIEN OLYMPIALAISET 2023

JOHDANTO

Kansainvälistä tyttöjen päivää vietetään 11. lokakuuta. Päivän tarkoituksena on juhlia tyttöjen potentiaalia mutta myös vaatia parannuksia tyttöjen kansainväliseen asemaan ja yhdenvertaisuuden mahdollisuuksiin. Vuonna 2023 tyttöjen päivän teemana on urheilu. Maailmassa lapset ja nuoret, erityisesti tytöt, kohtaavat paljon ennakkoluuloja, joiden mukaan tietyt urheilulajit eivät sovi heille. Tämän takia on tärkeää, että kannustamme kaikkia nuoria itseään kiinnostavan ja inspiroivan urheilun pariin.

Tyttöjen päivän olympialaisten ideana on tuoda intoa urheiluun ja lisätä nuorten tietoisuutta tyttöjen oikeuksista. Jokainen osallistuja saa olympialaisten huipennuksena upeat tarrat tai mitalit osoituksena aktiivisesta osallistumisesta.

KOHDERYHMÄSUOSITUS: 4.–6. LUOKAN OPPILAAT

Oppiainesuositus: liikunta, äidinkieli, katsomusaineet, historia, ympäristöoppi

Kesto: noin 60 minuuttia

Toteutus: Olympialaiset toteutetaan neljän hengen ryhmissä kiertäen rastilta toiselle. Rasteja on viisi. Ryhmä voi keksiä itselleen nimen. Kun ryhmät ovat kiertäneet kaikki rastit, ne voittavat ryhmänä tyttöjen oikeuksien olympialaiset ja ovat oppineet lisää tietoa tyttöjen oikeuksista. Tilaksi kannattaa valita jumppasali tai ulkokenttä, jossa opettajalla on näköyhteys kaikille rasteille. Opettaja antaa äänimerkin rastin vaihtamisen merkiksi.

Tässä aineistossa on ensin kuvattu rastien sisältö sekä niihin liittyvät materiaalit ja valmistelut. Aineiston lopussa olevasta liitteestä löydät rastien pystyttämiseen tarvittavat tulostettavat tai monistettavat sisällöt, mukaan lukien tehtävien ohjeistukset oppilaille.

Liikunnan iloa ja olympialaishenkeä!

Lisää tietoa tyttöjen päivän tapahtumista ja osallistumistavoista:

<https://plan.fi/loyda-oma-tapasi-osallistua/tapahtumat/>

Työryhmä:

Sisältö: Minna Mannert ja Juulia Järvenpää / Plan International Suomi

Taitto: Jani Toom / Plan International Suomi

TURVALLINEN OSALLISTUMINEN

Plan International Suomi edistää lapsen oikeuksien toteutumista ja yhdenvertaisuutta kaikessa toiminnassaan. Siksi seuraavat ohjeet on syytä käydä läpi olympialaisten alussa ja pyytää ryhmää sitoutumaan niihin.

- Syrjintä on Suomessa lain mukaan kielletty. Ketään ei saa syrjiä esimerkiksi iän, ihonvärin, uskonnon, vamman, sukupuolen, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.
- Jokainen saa osallistua olympialaisiin omien kykyjensä mukaan, mutta kannustamme kaikkia osallistumaan. Mikäli joku osallistujista haluaa jättäytyä pois tietystä tehtävästä, hän voi toimia ryhmän neuvonantajana.
- Jokainen päättää itse, mitä asioita haluaa jakaa ryhmälle.
- Emme tee toisistamme oletuksia. Kaikki saavat puhua vain omasta puolestaan.
- Kunnioitamme toistemme puheenvuoroja, ja kuuntelemme toisiamme kunnioittavasti. Mietimme, miten kunnioitusta voisi ilmaista.

Lisää tietoa turvallisemmasta tilasta osoitteessa plan.fi/yhdenvertaisuus.

LAJIT

1. Esterata

Tavoite: Oppia lisää esteistä, joita nuoret ja erityisesti tytöt kohtaavat urheilussa. Harjoitella yhteistyötä parin kanssa.

Tarvikkeet: Esteisiin kiinnitettävät esitteet (kts. liite) ja teippiä. Erilaisia esteitä; pujottelu, ylitettävät ja alitettavat esteet, tunnelit, puomit.

Rastin ideana on, että osallistujat suojelevat toisiaan esteiltä, joita nuoret ja erityisesti tytöt kohtaavat urheilussa. Rastia varten rakennetaan rata erilaisista pujoteltavista, ylitettävistä ja alitettavista esteistä. Radan esteisiin kiinnitetään esitteitä, jotka kuvaavat urheiluun liittyviä esteitä. Rastin alussa ryhmät jakautuvat pareihin. Pari päättää, kumpi kulkee radan silmät suljettuna ja kumpi ohjaa pariaan radan läpi. Kun pari suorittaa kunkin esteen, ryhmän jäsenet lukevat ääneen, mitä tilannetta este edustaa. Kun molemmat parit ovat suoriutuneet radan loppuun, ryhmä on onnistunut suojelemaan toisiaan urheiluun liittyviltä esteiltä.

2. Mielipidepeli

Tavoite: Pohtia, ovatko tyttöihin, poikiin ja muunsukupuolisiin kohdistuvat normit keskenään erilaisia. Harjoitella mielipiteenilmaisua.

Tarvikkeet: Väittämäkortit (liite 2).

Rastin alussa ryhmä asettuu istumaan tai seisomaan piiriin, jossa kaikki osallistujat näkevät hyvin toisensa. Väittämiä sisältävät kortit asetetaan piirin keskelle. Rasti alkaa siten, että osallistujat nostavat vuorotellen kortin ja lukevat sen ääneen muulle ryhmälle. Kun kortti on luettu ääneen, osallistujat sulkevat silmänsä ja äänestävät peukalollaan, ovatko samaa vai eri mieltä väittämän kanssa. Kun äänestys on tehty, osallistujat avaavat silmät, katsovat äänestyksen tuloksen ja keskustelevat yhdessä, millaisia ajatuksia ja tunteita väite herätti. Ryhmä on suorittanut rastin, kun kortit loppuvat. Rastilla on tärkeä muistaa, että ei ole oikeita tai vääriä vastauksia. Jokaisella on oikeus omaan mielipiteeseen, mutta mielipiteen voi myös muuttaa, jos ajatukset muuttuvat.

Vinkki: Rastilla aikuisen läsnäolo voi tukea ryhmän keskustelua. Samalla aikuinen voi ohjeistaa, milloin osallistujat sulkevat silmänsä, äänestävät ja lopettavat äänestyksen.

3. Vedenkanto

Tavoite: Oppia, että jokaisella ihmisellä on oikeus puhtaaseen veteen ja sanitaatioon. Harjoitella ryhmätyöskentelyä.

Tarvikkeet: Kaksi vesiastiaa, vettä, desimitta, paperia, kynä, (ajastin), tietoesite (liite 3).

Rastin ideana on, että ryhmän osallistujat vievät vuorotellen vettä täytetystä vesiastiasta tyhjään astiaan desimitan avulla. Vesi pyritään kantamaan siten, ettei sitä läiky ja mene hukkaan. Astiat asetetaan noin 5 metrin päähän toisistaan. Rastin alussa osallistujat asettuvat jonoon täyden astian taakse. He alkavat kantamaan vettä vuorotellen tyhjään astiaan desimitan avulla. Kun astiaan on kaadettu uusi desimitta, osallistuja palaa jonon luo ja antaa mitan seuraavalle osallistujalle. Tehtävä on suoritettu, kun kaikki vesi on saatu siirrettyä toiseen astiaan. Rastin lopuksi on tarkoituksena lukea ääneen aihetta koskeva tietoesite.

Jos rastiin halutaan kilpailuhenkeä, ryhmät voivat ottaa aikaa, kuinka nopeasti he saavat toisen astian täytettyä. Näin ryhmät voivat vertailla aikojaan muihin ryhmiin ja näkevät, mikä ryhmä on ollut nopein. Tulokset voidaan kirjata rastilla olevalle paperille.

4. Krokotiilivirta

Tavoite: Esitellä ihmisoikeuksia yhteistyönä, johon tarvitaan kaikkia erilaisia toimijoita. Harjoitella yhteistyötä.

Tarvikkeet: Ihmisoikeuksien puolustamiseen tarvittavia toimijoita tulostettuna kuvallisille A4-papereille: kansalaisyhteiskunta, media, järjestöt, poliitikot, oikeusjärjestelmä.

Valmistelkaa rasti tekemällä ja tulostamalla viisi kuvallista A4-kokoista paperia, jotka kuvastavat ihmisoikeuksien puolustamiseen tarvittavia toimijoita. Merkatkaa noin 6 metriä pitkä jana, joka osallistujien tulee ylittää osumatta maahan. Tehtävä alkaa siten, että osallistujat asettuvat jonoon ja lähtevät ylittämään krokotiilivirtaa koskematta maahan tai lattiaan. Ryhmän apuvälineenä toimii viisi kuvallista paperia, joita voidaan käyttää askelten alla. Mikäli osallistujia osuu maahan, ryhmän tulee palata virran alkuun ja aloittaa tehtävä alusta. Tehtävän suorittaminen ei onnistu ilman eri toimijoiden välistä yhteistyötä. Samalla osallistujien tulee kunnioittaa toisiaan siinä, millaiset liikkumistavat sopivat kullekin osallistujalle. Kun ryhmät ovat päässeet krokotiilivirran toiselle puolelle, harjoite puretaan keskustelulla siitä, miten eri toimijat voivat edistää ihmisoikeuksia ja tyttöjen oikeuksia.

Vinkki: Tässä harjoitteessa on tärkeä kiinnittää huomiota representaation monimuotoisuuteen eli siihen, että toimijoita edustavat erinäköiset ihmiset. Näin tuetaan positiivista mielikuvaa siitä, että jokainen ihminen voi vaikuttaa ihmisoikeuksiin sukupuolestaan, iästään, vammastaan sekä sosioekonomisesta ja etnisestä taustastaan riippumatta.

5. Heittopeli

Tavoite: Saada lisää tietoa lasten oikeuksista, tehdä yhteistyötä.

Tarvikkeet: Hernepusseja, sankoja tai hulavanteita, teippiä, paperi, kynä, esitteet lasten oikeuksista (liite 4).

Valmistelkaa rasti merkkamalla lattiaan tai maahan selkeästi kohta, josta ryhmät heittävät hernepusseja sankoihin. Asettakaa sankoja eri etäisyyksille heittokohdasta. Kiinnittäkää jokaiseen sankoon esite lasten oikeuksista. Rastin alussa ryhmä asettuu järjestykseen, jossa he heittävät vuorotellen hernepussin kohti sankoa. Rasti jatkuu niin pitkään, kunnes kaikki hernepussit on heitetty. Tämän jälkeen ryhmä laskee, kuinka monta erilaista lasten oikeutta he onnistuivat keräämään rastilla. Ryhmä saa jokaisesta eri sankoon jääneestä hernepussista 10 pistettä. Mikäli ryhmä on heittänyt samaan sankoon useamman hernepussin, ensimmäisestä saa 10 pistettä ja loppuista 5 pistettä.

Jos rastiin halutaan kilpailuhenkeä, ryhmät voivat merkata rastilta löytyvälle paperille, kuinka monta pistettä he onnistuivat saamaan.

Vinkki: Voitte käyttää sankojen lisäksi esimerkiksi hulavanteita tai erilaisia koreja.

LIITTEET

LAJI 1 – ESTERATA

1. Jakautukaa pareihin.
2. Päättäkää pareina, kumpi kulkee radan silmät suljettuna ja kumpi ohjaa pariaan radan läpi.
3. Valitkaa, kumpi pari suorittaa radan ensin. Suorituksen aikana kertokaa rataa suorittavalle, mitä tilanteita kohdattavat esteet edustavat.
4. Kun molemmat parit pääsevät radan loppuun, olette onnistuneet suojelemaan toisianne urheiluun liittyviltä esteiltä.

HÄIRINTÄ

Tiesitkö, että Suomessa joka kolmas naisurheilija on kohdannut häirintää? Häirintä voi ilmetä esimerkiksi epämiellyttävänä vitseinä, epäasiallisina kommentteina ja fyysisenä häirintänä.

HAITALLISET ASEENTEET

Tiesitkö, että haitalliset asenteet vaikuttavat lasten ja tyttöjen urheiluun? Puheet tytöille ja pojille sopimattomista lajeista voivat viedä mahdollisuuden harrastaa itselleen sopivaa urheilua.

KOTITYÖT

Tiesitkö, että maailmassa 5–14-vuotiaat tytöt viettävät päivittäin jopa 160 miljoonaa tuntia enemmän kotitöiden parissa kuin samanikäiset pojat? Kotityöt vievät aikaa harrastuksilta ja heikentävät tyttöjen mahdollisuuksia urheiluun.

PELKO

Tiesitkö, että tyttöjen pelko liikkua tuntemattomilla alueilla heikentää heidän mahdollisuuksiaan harrastaa urheilua?

ARVOSTUKSEN PUUTE

Tiesitkö, että tytöt saavat poikia vähemmän arvostusta urheilussa? Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että tytöt saavat poikia pienempiä palkkioita urheilijoina ja tuomareina niin Suomessa kuin maailmalla.

LAJI 2 – MIELIPIDEPELI

1. Muodostakaa piiri, jossa näette hyvin toisenne. Asettakaa korttipino keskelle piiriä.
2. Nostakaa vuorotellen kortti, joka luetaan ääneen muulle ryhmälle.
3. Kun kortti on luettu, sulkekaa silmät ja äänestäkää peukalolla, oletteko samaa vai eri mieltä väittämän kanssa.
4. Kun äänestys on tehty, katsokaa sen tulos ja keskustelkaa, millaisia ajatuksia ja tunteita väittämä herätti.

Vastasitteko samalla vai eri tavalla? Eroavatko teidän vastauksenne sukupuolen perusteella? Miksi?

**Jalkapallon pelaaminen
on hauskaa.**

**Minä voisin
harrastaa tanssia.**

**Kotityöt vievät
aikaa harrastuksilta.**

**Jääkiekko on hauskeempaa
kuin taitoluistelu.**

**Ratsastus on
turvallinen laji.**

Tykkään katsoa formuloita.

**Kaikkien pitää saada
harrastaa, mitä he haluavat.**

Voisin kokeilla painimista.

**Urheilusta oppii
uusia taitoja.**

**Joukkuelajit ovat
hauskempia kuin yksilölajit.**

LAJI 3 – VEDENKANTO

Miksi puhtaan veden saanti on tärkeää?

- Jokaisella maailman ihmisellä on oikeus puhtaaseen juomaveteen, sanitaatioon ja hygieniaan.
- Maailmassa kuitenkin jopa 2,4 miljardia ihmistä asuu alueilla, joissa ei ole riittävästi puhdasta vettä heidän tarpeisiinsa.
- Puhtaan veden heikko saatavuus vaikuttaa erityisesti tyttöihin, sillä se heikentää tyttöjen mahdollisuuksia huolehtia kuukautisterveydestä. Samalla veden heikko saatavuus vaikeuttaa pääsyä kouluun, urheiluharrastuksiin ja terveystalveluihin.

Mitä me voimme tehdä?

- Emme tuhlaa puhdasta vettä.
- Jaamme muille tietoa puhtaaseen veteen liittyvistä haasteista.

LAJI 4 – KROKOTIILIVIRTA

1. Asettukaa jonoon krokotiilivirran alkupisteeseen.
2. Teidän tehtävänänne on ylittää krokotiilivirta ryhmänä ilman, että osutte maahan. Saatte käyttää askelten alla rastilta löytyviä papereita. Jokainen paperi kuvastaa toimijaa, joka voi edistää ihmisoikeuksia.
3. Mikäli joku ryhmän osallistujista osuu maahan, palatkaa takaisin alkupisteeseen.
4. Kun olette onnistuneet ylittämään krokotiilivirran ryhmänä, keskustelkaa yhdessä seuraavista kysymyksistä.
 - **Miltä tehtävä tuntui?**
 - **Miksi yhteistyö on tärkeää, kun halutaan edistää ihmisoikeuksia?**
 - **Mikä on teidän mielestänne tärkein toimija, joka voi edistää ihmisoikeuksia?**

LAJI 5 – HEITTOPELI

1. Asettukaa heittoviivan taakse järjestykseen.
2. Teidän tehtävänne on kerätä mahdollisimman monta erilaista lasten oikeutta heittämällä hernepusseja vuorotellen oikeuksia kuvaaviin sankoihin. Tehtävä jatkuu niin kauan, kunnes olette saaneet kaikki hernepussit heitettyä.
3. Rastin lopuksi laskekaa yhdessä, kuinka monta eri oikeutta onnistuitte keräämään. Jokaisesta eri sankoon jääneestä hernepussista saa 10 pistettä. Mikäli olette heittäneet samaan sankoon useamman hernepussin, saa ensimmäisestä pussista 10 pistettä ja loppuista 5 pistettä.

Lapsella on oikeus olla tekemättä raskasta työtä.

Lapsella on oikeus olla tekemättä raskasta työtä.

Lapsella on oikeus päästä kouluun.

Lapsella on oikeus puhtaaseen veteen.

Lapsella on oikeus terveelliseen ravintoon.

Lapsella on oikeus riittävään vapaa-aikaan.

Lapsella on oikeus elää ilman väkivaltaa.

Lapsella on oikeus omaan mielipiteeseen.

LÄHTEET:

Plan International Suomi (2020). Free to be Online? Tyttöjen ja Nuorten naisten kokemuksia verkkohäirinnästä Suomessa. Saatavilla verkkohairintasuomessa_raportti2020.pdf (plan.fi).

Plan International Suomi (2023). Koulutus on tyttöjen ihmisoikeus. Saatavilla Tyttöjen koulutus - Plan.

Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry (2020). Häirintä suomalaisessa kilpaurheilussa. Saatavilla HÄIRINTÄ SUOMALAISESSA KILPAURHEILUSSA (suek.fi).

Unicef (2021). Child Labour: Global estimates 2020, trends and the road forward. Saatavilla Child Labour: Global estimates 2020, trends and the road forward - UNICEF DATA.

Unicef (2023). Gender norms and unpaid work. Saatavilla Gender norms and unpaid work - UNICEF DATA.

Unicef (2023). Reimagining Wash – Water Security for All. Saatavilla water-security-for-all.pdf (unicef.org).

United Nations (2023). Goal 6: Ensure access to water and sanitation for all. Saatavilla Water and Sanitation -

United Nations Sustainable Development.

Women's Sports Foundation (2023). Do you Know the Factors Influencing Girls' Participation in Sports? Saatavilla Do You Know the Factors Influencing Girls' Participation in Sports? - Women's Sports Foundation (womenssportsfoundation.org).